

**Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет
Кафедра екології, географії та туризму**

Гей Вікторія Василівна

**Аналіз ефективності проведення екологічного
контролю у пунктах пропуску через державний
кордон на митницях України та шляхи його
удосконалення**

Автореферат

Дипломної роботи
на здобуття освітнього ступеня магістр
Спеціальність 101 Екологія,

Рівне – 2020

Дипломна робота є рукописом:

Робота виконана на кафедрі екології, географії та туризму
Рівненського державного гуманітарного університету.

Науковий керівник- д.б.н., проф. Мельник В.І.

Рецензент– Жигалюк С.В., заступник директора
Дослідної станції епізоотології Інституту
ветеринарної медицини НААН України

Захист відбудеться “__” _____ 2020 р. о __ годині на засіданні ДПК
в Рівненському державному гуманітарному університеті,
Міністерства освіти і науки України за адресою: м. Рівне,
вул.Пластова, 29 А, гуртожиток № 7, ауд. __.

Секретар ДЕК

Глінська С.О.

Загальна характеристика роботи

Актуальність теми.

Із становленням України як незалежної держави особливого значення набуло забезпечення її економічної самостійності, невід'ємним елементом якої є митна система. Відповідно до розділу VI Декларації про державний суверенітет України - Україна самостійно створює банківську (включаючи зовнішньоекономічний банк), цінову, фінансову, митну, податкову системи, формує державний бюджет... Отже, самостійний розвиток України з самого початку пов'язувався із її суверенітетом у зовнішньоекономічній діяльності, де особливого значення набуває митна справа, основу якої складає митне законодавство. Таким чином, проголошення державного суверенітету і незалежності України обумовило нагальну потребу в забезпеченні належного захисту економічних інтересів української держави.

В кінці 90-х років двадцятого століття у світі загострилися екологічні проблеми, котрі були пов'язані як із забрудненням навколишнього середовища, так і з формуванням великої кількості небезпечних токсичних та радіаційних відходів. Кожна країна формуючи своє природоохоронне законодавство певним чином забезпечувала безпечні умови проживання населення. В Україні в 1999 році було прийнято Положення про екологічний контроль на митницях. Екологічний контроль вантажів і транспортних засобів на митній території України було запроваджено з метою забезпечення контролю за додержанням вимог законодавства України під час

здійснення зовнішньоекономічних операцій та попередження незаконного переміщення через державний кордон вантажів, які містять промислову сировину, відходи, хімічні сполуки, засоби захисту рослин, стимулятори їх росту, добрива, продукти біотехнологій, токсичні, хімічні, радіоактивні речовини та інші небезпечні для навколишнього природного середовища речовини, що можуть спричинити забруднення, завдати значної шкоди навколишньому природному середовищу у разі виникнення техногенних аварій і катастроф та потребують витрат державних коштів для ліквідації їх наслідків.

Мета роботи: аналіз здійснення екологічного контролю на митниці та в пунктах пропуску через державний кордон.

Об'єктом дослідження є процедура проведення екологічного контролю.

Предметом дослідження є показники та процеси що характеризують екологічний контроль на митницях та в пунктах пропуску через державний кордон.

Завдання:

- Визначити особливості екологічного контролю на митниці і в пунктах пропуску через державний кордон;
- Проаналізувати екологічний контроль при переміщенні товарів та транспортних засобів;
- Оцінити ефективність роботи екологічного контролю на кордоні та на митницях України;
- Запропонувати шляхи вдосконалення екологічного контролю на кордоні та митницях України.

Методи дослідження: літературний пошук, аналіз, синтез.

Наукова новизна полягає у детальному вивченні рівнів радіоактивного забруднення продуктів тваринництва Цезієм-137 та Стронцієм -90 у найбільш постраждалих районах Рівненської області.

Основний зміст роботи

Розділ 1. Історія становлення екологічного контролю на кордоні та митниці

Відповідно до Указу Президента України від 29 листопада 1996 року „Про Державну митну службу України” здійснено кардинальну реорганізацію структури митної системи України, змінено принцип її побудови та управління з територіального на регіональний. На базі ліквідованого Державного митного комітету України утворено, Державну митну службу України, як центральний орган виконавчої влади.

Завдяки реорганізації досягнуто вдосконалення організаційної структури і централізації управління митною системою, зміцнення виконавської дисципліни, мобільності митних підрозділів, посилення митного контролю й боротьби з контрабандою та порушеннями митних правил.

Отже, митна справа є поліструктурним явищем й включає в себе: порядок переміщення через митний кордон України товарів та інших предметів; митне регулювання, пов'язане із встановленням та справлянням митних платежів, процедури митного контролю та оформлення, боротьбу з контрабандою та порушеннями вимог цього кодексу, спрямованих на реалізацію митної політики. Митна справа є складовою частиною зовнішньополітичної і зовнішньоекономічної діяльності України, де дотримуються визнаної у міжнародних відносинах системи класифікації та кодування товарів, єдиної форми декларування експорту і імпорту товарів, митної інформації, інших

міжнародних норм і стандартів.

Але цим не обмежується зміст митної справи. У митну справу також включається митна статистика та ведення товарної номенклатури зовнішньоекономічної діяльності, профілактика виявлення та припинення контрабанди та інших порушень митного законодавства, розгляд справ про їх порушення, співробітництво з митними органами інших країн. Крім цього при виконанні своїх безпосередніх обов'язків митні органи зв'язані з іншими правовідносинами: міжнародно-правовими, цивільно-правовими, зовнішньоекономічними тощо. Відповідно кожен із перелічених напрямів має свій зміст, свою специфіку та інструментарій здійснення. У ряді випадків здійснення митної справи виходить за межі компетенції самих митних органів. Так, уже згаданою статтею МК України визначається, що засади митної справи, у тому числі розміри податків і зборів та умови митного обкладення, спеціальні митні зони і митні режими на території України, перелік товарів, експорт, імпорт та транзит яких через територію України забороняється, встановлюються виключно законами України та цим кодексом.

КМ України організує та забезпечує здійснення митної справи відповідно до МК України та інших законів, погоджених з Верховною Радою України міжнародних договорів. Уряд координує діяльність спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади у галузі митної справи, інших органів виконавчої влади при вирішенні питань, що стосуються митної справи.

Отже, митна справа є специфічною діяльністю держави та

створених нею митних органів у взаємодії з іншими державними органами щодо забезпечення зовнішньополітичної і особливо зовнішньоекономічної діяльності суб'єктів підприємництва. Сучасне уявлення про митну справу охоплює складний комплекс відносин, безпосередньо пов'язаних із зовнішньою та внутрішньою політикою держави. Перш за все це стосується зовнішньоекономічних, культурних та інших зв'язків.

Розділ II. Концептуальні засади державного екологічного контролю на кордоні .

Забезпечення екологічного контролю у пунктах пропуску через державний кордон та в зоні діяльності регіональних митниць і митниць покладено на службу екологічного контролю Держекоінспекції Мінприроди постановою Кабінету Міністрів України "Про здійснення екологічного контролю в пунктах пропуску через державний кордон".

До складу структурних підрозділів Держекоінспекції, що належать до служби екологічного контролю, входять:

- 1) відділ служби екологічного контролю на митному кордоні України Державної екологічної інспекції;
- 2) відділи екологічного контролю на митному кордоні - Рескомприроди Автономної Республіки Крим, держуправлінь екобезпеки в областях, містах Києві та Севастополі, державних інспекцій охорони Чорного та Азовського морів;
- 3) пости екологічного контролю територіальних органів Мінприроди у пунктах пропуску через державний кордон та у

зоні діяльності регіональних митниць і митниць.

Методичне та організаційне керівництво регіональними підрозділами служби екологічного контролю у пунктах пропуску через державний кордон та в зоні діяльності регіональних митниць і митниць здійснює Державна екологічна інспекція України

Розділ III. Особливості проведення екоконтролю у пунктах пропуску через державний кордон та в зоні діяльності регіональних митниць.

Екологічний контроль у пункті пропуску через державний кордон здійснює державний екологічний інспектор.

Основним завданням держекоінспекторів у пунктах пропуску через державний кордон та в зоні діяльності регіональних митниць і митниць є здійснення державного контролю за дотриманням міністерствами і відомствами, підприємствами, установами, організаціями, незалежно від форм власності та господарювання, громадянами, а також іноземними юридичними та фізичними особами і особами без громадянства, що перетинають державний кордон або здійснюють переміщення через нього транспортних засобів і вантажів відповідно до вимог чинного природоохоронного законодавства та норм і правил екологічної безпеки під час транспортування небезпечних вантажів.

У разі виявлення порушень природоохоронного законодавства України, відсутності дозвільних документів або коли зовнішній огляд вказує на очевидну невідповідність вигляду і властивостей вантажу змістові супровідних документів, держекоінспектор: припиняє

подальший його рух; складає в присутності експедитора, вантажоперевізника або представника транспортного вузла (станції, порту) та старшого зміни митної служби акт у довільній формі про виявлене порушення; у товаротранспортній накладній проставляє штамп "ввіз/вивіз заборонено"; при неможливості усунення виявлених порушень - повертає вантаж вантажовідправнику.

Розділ IV. Екологічний контроль транспортних засобів і вантажів та інших об'єктів що перевозять через кордон.

У пунктах пропуску через державний кордон України перевірки підлягають транспортні засоби, за винятком тих, що транспортуються як вантаж (у морських контейнерах, на автотрейлерах, у розібраному вигляді тощо).

При екологічному контролі автомобільного транспорту здійснюється перевірка: наявності забруднення, підтікання пально-мастильних матеріалів, охолоджувальних речовин тощо, які можуть спричинити забруднення навколишнього природного середовища; наявності табличок системи інформування про небезпеку національного або європейського зразка, іншого додаткового обладнання транспортних засобів, що перевозять небезпечний вантаж, - згідно з вимогами Європейської угоди про міжнародне дорожнє перевезення небезпечних вантажів (994-217) та ГОСТа 19433-88 "Грузы опасные. Классификация и маркировка", та додатково для вітчизняних перевізників – в умовах (технічних умов, правил, стандартів) безпечного перевезення небезпечного вантажу автомобільним транспортом, погоджених у встановленому порядку

Управлінням ДАІ МВС України; радіаційного стану; вмісту оксиду вуглецю та вуглеводнів, рівня димності у відпрацьованих газах двигунів автомобілів.

Розділ V Аналіз ефективності проведення екологічного контролю на державному кордоні

Аналіз роботи митниць та пунктів пропуску через державний кордон показав що запровадження екологічного контролю є ефективним заходом держави. Екологічний контроль з санітарно-фітологічним, радіаційним виконують важливу роль в забезпечення екологічної безпеки країни. Виявлені певні позитиви для держави табл. 5.1.

Таблиця 5.1.

Позитиви від запровадження екологічного контролю на митницях

Вигоди	Витрати
У сфері держави	
Покращення екологічної ситуації в державі, забезпечення санітарно-епідеміологічного благополуччя, скорочення витрат із державного та місцевих бюджетів на утилізацію та знешкодження товарів, які за результатами контролю державних органів визнано непридатними або забороненими до використання на території України	Витрати із державного та місцевих бюджетів відсутні.
У сфері суб'єктів господарювання	
Підвищення відповідальності суб'єктів господарювання та	Витрати, пов'язані із поверненням за межі України

громадян за дотримання вимог законодавства про охорону навколишнього природного середовища, зовні	товарів, які за результатами контролю державних органів визнано непридатними або забороненими до використання на території України, покладено на одержувача товарів
У сфері громадян	
Профілактика правопорушень, забезпечення охорони навколишнього природного середовища, життя та здоров'я громадян	Витрати громадян відсутні.

Таким чином перед Державною митною службою України широкі перспективи розвитку і митники докладають зусиль, щоб зробити все можливе, аби Українська митниця займала гідне місце серед митних служб найбільш розвинутих країн світу.

Розділ 6. Охорона праці та безпеки в надзвичайних ситуаціях

В умовах зростання повноважень трудових колективів у розв'язанні більшості питань, що регулюють соціально-трудові відносини, в умовах удосконалення відносин власності виникає об'єктивна необхідність узгодження інтересів різних верств населення. Світовий досвід дозволяє переконатись, що досягнути злагоди у суспільстві та підвищити ефективність виробництва можна лише в умовах соціального миру та співробітництва найманих працівників з працедавцями.

Узгодження соціально-економічних інтересів між вказаними суб'єктами, а також між ними і державою утворює цілу систему суспільних відносин, які отримали у країнах з розвинутою ринковою

економікою назву інституту соціального партнерства, який охоплює соціально-трудові відносини від конкретного підприємства (роботодавця) до національного рівня.

Соціальне партнерство – це такий тип і система відносин між працедавцями і найманими працівниками, при яких в рамках соціального миру відбувається узгодження їхніх найважливіших соціально-трудоваих інтересів.

На практиці соціальне партнерство виступає в якості альтернативи всякій диктатурі класу або особи і є цивілізованим (мирним) методом розв'язання соціальних конфліктів. Метод розв'язання соціальних конфліктів у межах соціального партнерства — компроміс, узгодження інтересів працедавців і найманих працівників шляхом мирних переговорів і взаємних поступок.

Словосполучення “соціальне” означає суспільне, тобто те, що відноситься до життя людей і їх відносин у суспільстві; “партнер” (від французького слова партія) — учасник спільної діяльності. Функціонування системи соціального партнерства здійснюється на тристоронній основі співпраці органів державної влади, підприємців і профспілок, яка спрямована на погодження інтересів і розв'язання проблем у соціально-трудоваій діяльності людей [14].

Головною функцією системи соціального партнерства є недопущення руйнівних страйків та створення умов для динамічного розвитку виробництва і забезпечення належного рівня доходів найманих працівників.

Основою соціального партнерства є принцип співробітництва між роботодавцями і найманими працівниками, який реалізується у

формі ведення переговорів, укладенні колективних договорів, узгодженні проектів нормативно-правових актів, консультацій при прийнятті рішень між суб'єктами соціального партнерства на всіх рівнях (національному, регіональному, галузевому та місцевому рівнях).

До сфери соціального партнерства входять питання:

- досягнення консенсусу з питань забезпечення зайнятості;
- створення додаткових робочих місць;
- застосування найманої праці з дотриманням вимог техніки безпеки та вимог охорони здоров'я, питання оплати праці, прав працівників на своєчасне отримання заробітної плати;
- забезпечення нормального режиму праці і відпочинку;
- забезпечення права працівників на участь в управлінні працею на підприємстві.

Основними завданнями системи соціального партнерства в Україні можна вважати:

- подолання монополії у розподілі створеного продукту шляхом залучення всіх суб'єктів суспільних відносин до управління виробництвом;
- підвищення мотивації до праці з метою забезпечення високих кінцевих результатів роботи, що сприятиме зростанню рівня життя в країні;
- усунення чинників соціальної напруги у суспільстві і зменшення на цій основі негативних економічних наслідків [33].

Ефективне функціонування системи соціального партнерства забезпечується рівноправністю та рівноцінністю сторін.

Нерівноправність веде до вищості одних над іншими, до диктату сильнішого та ігнорування інтересів слабкого партнера. Тому баланс інтересів можуть забезпечити тільки рівноправні сторони. Якщо рівноправність забезпечується нормативними актами, то рівноцінність багато залежить від самих партнерів, від їхніх особистих якостей, професійної підготовки, знань, вмінь і навичок.

Висновки

Самостійне здійснення митної справи та наявність власної митної системи є однією з засад державності. Таким чином перед Державною митною службою України широкі перспективи розвитку, і, хоча на цьому шляху є немало труднощів, митники докладуть зусиль, аби подолати їх із честю, зробити все можливе, щоб Українська митниця займала гідне місце серед митних служб найбільш розвинутих країн світу. Аналіз показав що запровадження екологічного контролю є ефективним заходом держави. Екологічний контроль з санітарно-фітологічним, радіаційним виконують важливу роль в забезпечення екологічної безпеки країни.

Згідно з даними у пунктах пропуску через державний кордон України здійснювався постійно цілодобовий екологічний та радіологічний контроль транспортних засобів і вантажів. За 12 місяців 2017 року на кордоні перевірено 156299 одиниць транспортних засобів та 2717204 тонн вантажів. За даний період не допущено ввезення на територію України екологічно небезпечних вантажів. За виявлені порушення природоохоронного законодавства інспекторами на кордоні притягнуто до адмінвідповідальності 687 осіб на суму

39066 грн., які повністю сплачено. В 28 випадках вантаж затримувався у зв'язку з відсутністю необхідних документів.

Загальний товарообіг в зоні діяльності Рівненської митниці в 2018 році склав 1500,1 млн. дол. США, в тому числі, експорт 478,3 млн. дол. США, а імпорту – 1021,8 млн. дол. США. В 2017 році загальний товарообіг становив 734,1 млн. дол. США, в тому числі експорт 377,1 млн. дол. США, а імпорту – 357,0 млн. дол. США. Загальний товарообіг збільшився на 104,3%, обсяг експортних операцій збільшився на 26,8%, імпортуних – на 186,2%.

За останні роки роботи Держмитслужба стала не тільки одним з основних виконавців законодавства з митних і зовнішньоекономічних питань, а й істотним джерелом формування доходної частини та вагомим механізмом забезпечення екологічної та національної безпеки України.

Сформована служба екологічного контролю на митниці дозволяє проводити цей контроль як на митній території держави в зоні регіональних митниць так і безпосередньо в пунктах пропуску через державний кордон.

Екологічному контролю підлягають всі транспортні засоби, вантажі, рослинні та тваринні об'єкти. Держмитслужби, митних органів на місцях концентруються, насамперед на вирішенні актуальних проблем, пов'язаних з подальшим розвитком митної справи в державі. Важливим напрямом, на якому зосереджуються зусилля Держмитслужби, державної екологічної інспекції є спрощення, гуманізація, прискорення процедур митного, екологічного оформлення і контролю.

При екологічному контролі автомобільного транспорту здійснюється перевірка: наявності забруднення, підтікання пально-мастильних матеріалів, охолоджувальних речовин тощо, які можуть спричинити забруднення навколишнього природного середовища; наявності табличок системи інформування про небезпеку національного або європейського зразка, іншого додаткового обладнання транспортних засобів, що перевозять небезпечний вантаж, - згідно з вимогами Європейської угоди про міжнародне дорожнє перевезення небезпечних вантажів (994-217) та ГОСТа 19433-88 "Грузы опасные. Классификация и маркировка", та додатково для вітчизняних перевізників – в умовах (технічних умов, правил, стандартів) безпечного перевезення небезпечного вантажу автомобільним транспортом, погоджених у встановленому порядку Управлінням ДАІ МВС України; радіаційного стану; вмісту оксиду вуглецю та вуглеводнів, рівня димності у відпрацьованих газах двигунів автомобілів.

Загалом ми встановили, що екоконтроль дуже потрібен державі в широкому розумінні: в економічному, політичному, соціальному і т.д. Ми зробили аналіз екоконтролю і виявилось що він проводиться в Україні безперечно ефективно.

АНОТАЦІЇ

на магістерську роботу

Аналіз ефективності проведення екологічного контролю у пунктах пропуску через державний кордон на митницях України та шляхи його удосконалення

Дипломна робота на здобуття ОКР магістр за спеціальністю 101 «Екологія». Рівненський державний гуманітарний університет. Рівне 2020 р.

Дипломна робота присвячена вивченню ефективності проведення екологічного контролю у пунктах пропуску через державний кордон на митницях України та шляхів його удосконалення. Проаналізовано наукову та науково-популярну літературу згідно теми роботи. Розкрито особливості екологічного контролю на митниці і в пунктах пропуску через державний кордон. Проаналізовано екологічний контроль при переміщенні товарів та транспортних засобів. З'ясовано ефективність роботи екологічного контролю на кордоні та на митницях України.

Зроблено висновки та сформульовано пропозиції щодо теми роботи.

Ключові слова: митниця, екологічний контроль.

Анализ эффективности проведения экологического контроля в пунктах пропуска через государственную границу на таможах Украины и пути его совершенствования

Дипломная работа посвящена изучению эффективности проведения экологического контроля в пунктах пропуска через государственную границу на таможах Украины и путей его совершенствования. Проанализирована научная и научно-популярная литература по теме работы. Раскрыты особенности экологического контроля на таможне и в пунктах пропуска через государственную границу. Проанализированы экологический контроль при перемещении товаров и транспортных средств. Выяснено эффективность работы экологического контроля на границе и на таможах Украины.

Сделаны выводы и сформулированы предложения по теме работы.

Ключевые слова: таможня, экологический контроль.

Analysis of the effectiveness of environmental control at border crossing points at Ukrainian customs and ways to improve it

The thesis is devoted to the study of the effectiveness of environmental control at border crossing points at Ukrainian customs and ways to improve it. Scientific and popular scientific literature is analyzed according to the topic of work. The features of environmental control at customs and at border crossing points are revealed. Environmental control in the movement of goods and vehicles is analyzed. The effectiveness of environmental control at the border and customs of Ukraine is determined.

Conclusions are made and suggestions on the topic of work are formulated.

Keywords: customs, environmental control.